

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/18697> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Beulakker, Eerde Hendrik Geert Taeke Maria

Title: Onderscheid moet er zijn : pleziervaren in Nederland, een cultuurgeschiedenis

Date: 2012-04-04

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Boeken en artikelen

- Aerts, R., et al., *De stijl van de burger. Over Nederlandse burgerlijke cultuur vanaf de middeleeuwen*. Kampen, 1998.
- Aikema, J., *Motortoerisme te water. Handleiding voor bezitters van motorvaartuigen*. Deventer, 1910.
- Akkerman, W., Th. van Harpen, & J. Briek, *E.G. van de Stadt, pionier in jachtontwerpen*. Franeker, 2001.
- Albeda, S. van, *De helling onder Heeg. Het verhaal van de scheepsbouwers 1699-1999*. Leeuwarden, 1999.
- Andreae, A.J., et al., *Friesland en de Friezen, gids voor reizenden. Schoonheid der steden, dorpen en landschappen in de 19^e eeuw*. Leeuwarden, 1877.
- Armstrong, J., *De filosofie van de schoonheid*. Amsterdam, 2006.
- Bakker, P., *Achter de mast*. Amsterdam, 1937.
- Bakkeren, H., 'Over versieren en versierders', in: *Spiegel der Zeilvaart*, maart, 1980.
- Bank, J., & M. van Buuren, *1900 hoogtij van burgerlijke cultuur*. Den Haag, 2000.
- BariccoA., *De barbaren. Essay over de mutatie*. Amsterdam, 2010.
- Barrault, J.-M., *Die Belle Epoque des Segelsports*. München, 2004.
- Benjamin, W., *Het kunstwerk in het tijdperk van zijn technische reproduceerbaarheid*. Nijmegen, 1985.
- BernardJ.H., *Centerboards en Kielboten in Nederland 1880-1900*. Ongepubliceerd concept. Sneek, 2005.
- Bernard, J.H., 'Rietschuivers en brillendozen', in: *Spiegel der Zeilvaart*, maart, 2005.
- Bernard, J.H., 'Scherpe jachten van het eerste uur', in: *Spiegel der Zeilvaart*, 5 en 6, 2007.
- Beukers, E., *Hollanders en het water: twintig eeuwen strijd en profijt*. Deel 1 en 2. Hilversum, 2007.
- Beulakker, E., *Noord van de zee*. Alkmaar, 2000.
- Beulakker, E., *Reizen tot op het bot*. Alkmaar, 2004.
- Beulakker, E., *De zee baart zorgen en verhalen*. Alkmaar, 2007.
- Beunders, N., & H. Boers, *De andere kant van de vrije tijd*. Leiden, 2007.
- Blom, G., *De Zevenwolden 1865-1990. De 125-jarige geschiedenis van de Lemster watersportvereniging*. Lemmer, 1990.
- Bon, E.H., 'Heerenjacht van Chapman', in: *Spiegel der Zeilvaart*, maart, 02, 2000.
- Borstlap, K., *Met de Alk de wereld rond*. Hilversum, 1966.
- Boschma, F., 'De scheepswerf Lantinga te IJlst' in: *Jaarboek Fries Scheepvaart Museum*. Sneek, 1981.
- Bossche, M. van den, et al., *De Nederlandse Watersportindustrie. Economische betekenis en structuur*. Delft, 1999.
- Bosscher, Ph.M., et al., *Prins Hendrik de zeevaarder*. Naarden, 1975.

- Boterman, F., *Moderne geschiedenis van Duitsland 1800-heden*. Amsterdam, 2005.
- Bourdieu, P., *Distinction. A Social Critique of the Judgement of Taste*. Londen, 2008.
- Broos, W.F., *Onze scheepsbouw in het begin van de 19^e eeuw*. Documentatieverzameling Fries Scheepvaart Museum. Sneek, z.j..
- Broos, W.F., 'F.N. van Loon (1775-1840), een vergeten Friese Scheepsontwerper' in: *Jaarboek Fries Scheepvaart Museum*, 39-89. Sneek, 1980.
- Bruinsma, J. (Red.), *1946-1996. 50 jaar Nederlandsche Vereeniging van Kustzeilers*. Jubileumuitgave. Zeist, z.j..
- Buitelaar, H., 'Groen varen: de hele productieketen telt mee', in: *HISWA Magazine*, december, 2009.
- Bulthuis, H., *Handleiding voor het bouwen van een jachtje der Bergumermeerklasse (B.M. Klasse) voor Amateurbouwers*. Documentatieverzameling Fries Scheepvaart Museum. Sneek, z.j..
- Buursma, A., & W. Mollema, *Met beurtschippers en boderijders door Friesland*. Bedum, 1993.
- Capel, P., & K. Wittkämper, *100 jaar KNMC 1907-2007*. Nieuwegein, 2007.
- Casson, L., *Scheepvaart in de oudheid*. Utrecht/Antwerpen, 1964.
- Colijn, H., et al., *De Zuiderzee en de watersport. Een herinneringswerk*. Amsterdam, 1932.
- Collier, W., *Het Beken Album*. Alkmaar, 1999.
- Commissie Canon van Friesland, *De canon van de geschiedenis van Friesland in 11 en 30 vensters*. Leeuwarden, 2008.
- Coolhaas, J.H., *Zeilen op zee*. Amsterdam, 1967.
- Coolhaas, W., *Wedstrijdzeilen op zee*. Amsterdam, 1974.
- Coumou, C. (Red.), *Lustrumboek: 150 jaar Koninklijke Dordrechtse Roei- en Zeilvereeniging*. Dordrecht, 2006.
- CroneE., *De Groene Draeck. Het cloeckste en beseilste schip van de Maze*. Amsterdam, 1957.
- CroneG.C.E., *De jachten der Oranjes. Historisch en scheepstechnisch overzicht van de jachten der stadhouders en vorsten uit het huis van Oranje-Nassau van af het einde der 16^e eeuw*. Amsterdam, 1937.
- Crone, G.C.E., *Onze schepen in de Gouden Eeuw*. Amsterdam, 1939.
- CroneG.C.E., *Koninklijke Amsterdamsche Roei- en Zeilvereeniging De Hoop, gedenkboek 1848-1948*. Amsterdam, 1948.
- Daalder, R. (Red.), *Maritieme geschiedenis van Nederland in 70 hoogtepunten*. Jaarboek 4. Vereniging Nederlandsch Scheepvaart Museum, Zutphen, 2004.
- Das, R., 'Whitbread Race-winnaar, Flyer I, 1977', in: *Spiegel der Zeilvaart*, 10, 2008.
- Davies, G.C., *De ontdekking van Nederland. De tocht van de SS Atalanta over de rivieren en kanalen van Nederland en Vlaanderen*. Amsterdam, 2001.
- Dessing, A., *Tulpen voor Wilhelmina. De geschiedenis van de Engelandvaarders*. Amsterdam, 2004.

Dijk, G.L.A. van, *Geen personeele belasting meer van pleziervaartuigen! Een pleidooi voor de afschaffing van de personeele belasting, geheven ter zake van het houden van pleziervaartuigen*. Rotterdam, 1937.

Dijks, G., *Tourism, or the importance of boating and marinas in Europe*. HISWA, Driebergen, 2008.

Dijkstra, G., *Tien jaar zeilen*. Amsterdam, 1981.

Dijkstra, G., 'Duurzame technologie heeft de toekomst', in: *HISWA Magazine*, 2, 2010.

Directie der Z.V.S., *Gedenkschrift Zeilvereniging Sneek 1814-1913*. Ter gelegenheid van den 100-sten jaarlijkschen wedstrijd op woensdag 20 augustus 1913, den leden aangeboden. Sneek, 1913.

Doevendans, H., *100 jier hin en wer waarts: tussen Drachten en De Veenhoop*.

Watersportvereniging Drachten-Veenhoop. Drachten, 1998.

Doevendans, H., et al., 'Twee Sneekers werden weer één Sneek', in: *KWS Journaal, jubileumuitgave*. Sneek, juni, 2001.

Dolk, W., 'Vaartuigen tot vermaak. Plezierschepen van Leeuwarders, 1838-1894' in: *Jaarboek Fries Scheepvaart Museum*, 1960, 60-63.

Doughty, H., *Friesland Meres and through the Netherlands: the voyage of a family in a Norfolk wherry*. Londen, 1890.

Eco, U., *De structuur van de slechte smaak: essays*. Amsterdam, 1988.

Elderen, P.L. van, *De triomf der ironie: Thorstein Veblen (1857-1929) als radicaal-burgerlijk criticus van de moderne cultuur*. Tilburg, 1991.

Elias, N., *Het civilisatieproces. Sociogenetische en psychogenetische onderzoeken*. Utrecht, 1987.

Elzinga, G., G. de Beer, & J. Koenen, *Wigerus Vitringa (1657-1725): de zeeschilder van Friesland*. Fries Museum, Leeuwarden, 2008.

Frieswijk, J., J. Huizinga, L. Jansma, & Y. Kuiper, *Geschiedenis van Friesland 1750-1995*. Amsterdam, 1998.

Frijhoff, W. & M. Spies, *1650: bevochten eendracht*. Den Haag, 1999.

Gaastra, F.S., *De Jachten van de VOC*. Lezing voor de stichting 'Het Utrechts Statenjacht'. Utrecht, z.j..

Gaastra, F.S., *Vragen over de koopvaardij. De 'Enquête omtrent den toestand van de Nederlandsche koopvaardijvloot' uit 1874 en de achteruitgang van de handelsvloot*. Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van hoogleraar. Leiden, 2004.

Ganzeboom, H.B.G., *Cultuurdeelname in Nederland. Een empirisch-theoretisch onderzoek naar determinanten van deelname aan culturele activiteiten*. Assen, 1989.

Gedenkboek Sneeker Zeilclub 1902-1952. Sneek, 1952.

Gedenkschrift Zeilvereniging Sneek. Sneek, 1913.

- Giebels, R., 'Recordaantal miljonairs, met dank aan de 'VOC-mentaliteit', in: *De Volkskrant*, 23 juni, 2011.
- Giltaij, J., J. Kelch, & M. van der Glas, *Lof der Zeevaart: de Hollandse zeeschilders van de 17^e eeuw*. Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, 1996.
- Gliksman, A., & J. Chamier, *De glorie van de zeilsport (1815-1914)*. Baarn, 1966.
- Gouw, J. ter, *De Volksvermaken*. Haarlem, 1871.
- Groenewegen, G., *Verzameling van vier en tachtig stuks Hollandsche Schepen geteekend en in koper gebragt*. Rotterdam, 1789.
- Haalmeijer, H., & D.A. Vuik, *Buizen, bommen, bonzen en botters: zeilschepen van de Lage Landen: de visserij*. Alkmaar, 2007.
- Haar, G. ter, & P.L. Polhuis, *De loop van het Friese water: geschiedenis van het waterbeheer en de waterschappen in Friesland*. Franeker, 2004.
- Halbertsma, H., *Sneeker hardzeildag: een belangrijk hoofdstuk uit het Friese volksleven*. Amsterdam, 1965.
- 'Een halve eeuw BM', in: *Uit & Thuis*, 16 mei, 1971.
- 'Hanse, groei door flexibiliteit', in: *HISWA Magazine*, Thema Hiswa, 2010.
- Heide, G.D. van der, 'Enkele gedachten over schepen in de late middeleeuwen' in: *Jaarboek Fries Scheepvaart Museum en Oudheidkamer*. Sneek, 1969/1970.
- 'Hendrik Bulthuis (Burgum 1892-1948)' in: *Jaarboek Fries Scheepvaart Museum*. Sneek, 1992.
- 'Herinneringen aan Hendrik Bulthuis, schepper van de B.M.', in: *De Golfslag*, februari, 1963.
- Herreshoff, L.F., *The Golden Age of Yachting*. New York, 2007.
- Hichtum, N. van, *Afkes's Tiental*. 39^e druk. Alkmaar, z.j..
- Hijkema, R., *60 jaar W.V.D.S.; van Cornelis Douwes Kanaal tot Sixhaven*. Amsterdam, 2004.
- Hoekmeijer, A., *De grote wereld en de kleine Elizabeth*. Bussum, 1975.
- Hoeve, S. ten, 'Twee Friese spiegeljachten' in: *Jaarboek Fries Scheepvaart Museum*. Sneek, 1978.
- Honig, C., & W. Honig, *Laatste vrijheid. In vier jaar in een zeiljacht rond de wereld*. Baarn, 1975.
- Horn, N. van (Red.), *Aan de boorden, 150 jaar roeien in Amsterdam, Koninklijke Amsterdamse Roei- & Zeilvereeniging De Hoop 1848-1998*. Amsterdam, 1998.
- Horst, H. van der, *The Low Sky. Understanding the Dutch*. Den Haag, 1996.
- Hoving, A., *Nicolaes Witsens scheeps-bouw-konst open gestelt*. Franeker, 1994.
- Hoving, A. (Red.), *Het Statenjacht Utrecht*. Franeker, 2008.
- Huitema, T., *Ronde en platbodemjachten*. Baarn, 1995.
- 'In memoriam H. Bulthuis', in: *Bergumer Courant*, 4 januari, 1949.
- IrvingL., *Windmills and Waterways: the Log of a Summer Cruise through Holland*. London, 1927.
- Israel, J.I., *De Republiek 1477-1806*. Franeker, 1995.

- Jansen, F., et al., *Troch de Wyn 1866-1966. De historische rijkdom van het skûtsje*. Leeuwarden, 2011.
- Jansen, H., *De horizon zeilde mee, dag na dag...* Baarn, 1980.
- Jenkins, R., *Pierre Bourdieu*. Londen, 1993.
- Jensma, G., *Geschiedenis van Friesland, 1750-1995*. Amsterdam, 1998.
- Jong, J. de, *Een deftig bestaan: het dagelijks leven van regenten in de 17de en 18de eeuw*. Utrecht, 1987.
- Jorissen, F., J. Kramer, & J. Lengkeek, *Het water op: 400 jaar pleziervaart in Nederland*. Baarn, 1990.
- Jubileumboek, 125 jaar Roei- en Zeilvereniging De Amstel*. Amsterdam, 1999.
- ‘Een kajuitjachtje van Bulthuis en nog wat’, in: *De Golfslag*, 17 januari, 1941.
- Kalma, A. (Red.), *Klassieke scherpe jachten in Nederland*. Franeker, 1994.
- Kamminga, C., ‘Aspecten van de geschiedenis van de Friese scheepsbouw en scheepvaart’ in: *Jaarboek Fries Scheepvaart Museum*. Sneek, 1977.
- Kampen, H.C.A. van, ‘Een jachtje voor het oorlogsjaar’, in: *De Watersport*, 5, 1915, 306-310.
- Kampen, H.C.A. van, *Het Water op! Een Watersport-Album*. Haarlem, 1938.
- Kampen, H.C.A. van, *De Zeilsport*. Eerste druk 1924, zesde herziene druk 1956 en volledig bewerkt door J. Loeff. Amsterdam, 1956.
- ‘Kapper, bootbouwer, toneelschrijver, Bulthuis aan het woord’, in: *Het Vaderland*, maart, 1942.
- ‘Kapper Hendrik Bulthuis bracht de zeilsport onder de mensen’, in: *Leeuwarder Courant*, 23 augustus, 1997.
- Keikes, W.H., ‘Schuitmakers in en rondom het oude Sneek’ in: *Jaarboek Fries Scheepvaart Museum*. Sneek, 1963.
- Kemp, P., *The Oxford Companion to Ships and the Sea*. Oxford, 1992.
- Kempen, Y. van, ‘Van de zee die huiver baart’, in: *Bzzlletin Literair Magazine*, maart 2004, 10.
- Ketting, H., *Fluitschepen voor de VOC, balanceren tussen oncosteljkheijt en duursaemheijt*. Zaltbommel, 2006.
- Keulen, B.F., *75 jaar watersport in en rond Sneek*. Sneek, 1977.
- Keuning, J., ‘Een goed huwelijk: wetenschap en jachtbouw’, in: *HISWA Magazine*, 3, 2011.
- Kok, P., ‘Een eeuw na Eeltje Holtrop van der Zee’, in: *Spiegel der Zeilvaart*, 6, 2001, 7-15.
- Kok, P., ‘Eiken gangen, dosse- en kwartiershout met spiegeltjes’, in: *Spiegel der Zeilvaart*, 6, 2001, 10-15.
- ‘Koningssloep zal nooit meer varen’, in: *Algemeen Dagblad*, 30 november, 1982.
- Koorneef, F., *Het roemrijke verleden van de Eistawerf*. http://eista/body_werf.html, z.j..
- Kossmann, E.H., *De Lage Landen 1780 -1914/1914 -1980*. Deel I en II. Amsterdam, 2002.
- Kramer, B. *Wie wil varen, wie wil zeilen. 75 jaar Watersportvereniging Bergumermeer*. Burgum, 1996.
- Kramer, J., ‘De Nederlandse jachtbouw in 1983’, in: *Spiegel der Zeilvaart*, oktober, 1983.

- Kramers, J.W., *Vijf stellingen over Kunst en schoonheidsgevoel in 125 Standpunten in Stellingen 1863-1988*. Leeuwarder Debatingclub, Leeuwarden, 1988.
- Kruissink, G.R., *Scheepssier: een nostalgische terugblik op de kleurige tooi van oude schepen*. Baarn, 1977.
- Kruizinga, J.H., 'Scheepsbouw op de Westelijke Eilanden van Amsterdam', in: *Spiegel der Zeilvaart*, april, 1991.
- Kuiper, Y., *Adel in Friesland 1780 -1880*. Groningen, 1993.
- Laarse, R. van der, & Y. Kuiper, *Beelden van de buitenplaats: elitevorming en notabelencultuur in Nederland in de negentiende eeuw*. Hilversum, 2005.
- Lavery, B., *Ship; 5000 years of maritime adventure*. Londen, 2004.
- Leeuw, K.P.C. de (Red.), *Van ontspanning en inspanning: aspecten van de geschiedenis van de vrije tijd*. Tilburg, 1995.
- Leeuwarder Courant (Red.), *100 jaar Friesland, beeld van de twintigste eeuw*. Leeuwarden, 1999.
- Leeuwen, A. van (Red.), *De Nederlandse Roeisport. Haar geschiedenis, haar steunpilaren, haar facetten en wetten, haar structuur en haar verrichtingen*. Nederlandsche Roeibond, Amsterdam, 1965.
- Lemaire, T., *Op vleugels van de ziel: vogels in voorstelling en verbeelding*. Amsterdam, 2007.
- Ley, W.T. van der, 'De Nut en Nocht' in: *Jaarboek Fries Scheepvaart Museum*. Sneek, 1981.
- Lijn, S. van der, *De veranderingen in de Friese particuliere schipperij*. Sneek, 1964.
- Linders-Rooyendijk, M., *Gebaande wegen voor mobiliteit en vrijetijdsbesteding. Deel 1: De ANWB als vrijwillige associatie 1883-1937*. 's-Gravenhage, 1989.
- Linders-Rooyendijk, M., *Gebaande wegen voor mobiliteit en vrijetijdsbesteding. Deel 2: De ANWB van vereniging naar instituut 1937-1983*. 's-Gravenhage, 1992.
- Lippits, W., *De Statenjachten van de Verenigde Oostindische Compagnie*. Leiden, 2005.
- Loeff, J., *Oog in 't Zeil. Driehonderd jaar geschiedenis van de pleziervaart in Nederland*. Amsterdam, 1972.
- Loeff, J., *De Zeilsport*. Achtste geheel herziene druk naar het oorspronkelijke werk door H.C.A. van Kampen. Amsterdam, 1977.
- Loon, F. van, *Beschouwing van den Nederlandschen Scheepsbouw met betrekking tot deszelfs zeilaadje*. Haarlem, 1820.
- Loon, F. van, *Handleiding tot den Burgerlijken Scheepsbouw, met 22 platen*. Workum, 1838.
- Lugard, W., *Veertig jaar: uit het archief der Kampioen-redactie*. Den Haag, 1923.
- Maćzak, A., *De ontdekking van het reizen. Europa in de vroeg-moderne tijd*. Utrecht, 1998.
- Mak, G., *Een kleine geschiedenis van Amsterdam*. Amsterdam, 2001.
- De Marrekrite, Recreatieschap voor het Friese waterland, *De Marrekrite 50 jaar strijd, 1957-2007*. Grou, 2007.
- Maurenbrecher, H.A., *Het journal van de Takebora*. Laren, 1966.
- Meertens, R.W. (Red.), *Sociale psychologie*. Groningen, 1992.

- Mei, H. v.d., *Onder wapperende wimpels door de Grouster weagen. K.W.V. Frisia 125 jaar, 1860-1985*. Grou, 1985.
- Melville, H., *Moby-Dick, or, The Whale*. Londen, 1979.
- Mesdag, R. van, 'Toen Peter de Grote zijn getuigschrift als scheepsbouwer behaalde', in: *Spiegel der Zeilvaart*, augustus, 1989.
- Moitessier, B., *De lange route. Alleen tussen hemel en zee*. Amsterdam, 1975.
- Molen, S.J. van der, 'Folkert Nicolaas van Loon was een genie', in: *Spiegel der Zeilvaart*, september, 1980.
- Montauban, J. (Red.), *Klassieke zeiljachten. Schoonheid uit het verleden*. Alkmaar, 2007.
- Montijn, I., *Leven op stand 1890-1940*. Amsterdam, 1998.
- Mooij, Ch. de, et al., *Het jaren 50 boek*. Zwolle, 2004.
- Mulder, R., *Mijn Friesland*. Amsterdam, 2007.
- Muller, A. (Red.), *Hoorn en de zee*. Hoornse historische reeks, deel 4. Hoorn, 2002.
- Murray, G., & E. Petrejus, *Koninklijke roei- en zeilvereniging De Maas 1851- 1951*. Rotterdam, 1952.
- Napjus, E., *Historisch Chronyk of beschryvinge van Oud- en Nieuw Sneek*. Sneek, 1772.
- Napjus, E., *Geschiedkundige kronijk en beschrijving van de Stad Sneek*. Sneek, 1926.
- 'Natura 2000, Europees natuurbeleid bedreigt de watersport', in: *HISWA Magazine*, februari, 2009.
- 'Natura 2000 is topnatuur', in: *De Volkskrant*, 22 april, 2010.
- Nederlandsche Vereeniging van Kustzeilers. 1946-1996, 50 jaar*, Zeist, 1996.
- Nijs, P. de (Red.), 'De zee', in: *Bzzlletin Literair Magazine*, maart, nr. 289, 2004.
- Nijs, Th. de, *In veilige haven. Het familieleven van de Rotterdamse gegoede burgerij, 1815-1890*. Rotterdam, 2001.
- Oosterbaan Martinius, W., *Schoonheid, welzijn, kwaliteit. Kunstbeleid en verantwoording na 1945*. 's-Gravenhage, 1990.
- Ours, J.C. van, *Gezinsconsumptie in Nederland; 1951-1980*. Meppel, 1986.
- Paapa, R., *De man die niet kon zwemmen*. Amsterdam, 2000.
- Pels, D., *Pierre Bourdieu Opstellen over smaak, habitus en het veldbegrip*. Amsterdam, 1989.
- Perkins, T.J., *Valley Boy*. New York, 2007.
- Philippona, C., *Onze watersporten. Handleiding en vraagbaak voor zwemmers, roeiers, zeilers, motorvaarders en watertoeristen*. Rotterdam, 1918.
- Philippona, C., *Het zeilen, met allerlei vaartuigen, ter spelevaart en ten wedstrijde*. Amsterdam, 1919.
- Philippona, C., *Van zeilkano tot oceaanjacht. Geschiedenis, theorie en praktijk van het zeilen*. Rotterdam, 1931.
- Ransome, A., *We Didn't Mean to Go to Sea*. London, 1940.

Roepers, V., & G. Wildeman, *Reizen op papier. Journalen en reisverslagen van Nederlandse ontdekkingsreizigers, kooplieden en avonturiers*. Amsterdam, 1966.

'Een rond schip! 'Dankzij de latten'', in: *Leeuwarder Courant*, 16 mei, 1981.

Roodhuyzen, Th., *De Admiraliteit van Friesland*. Franeker, 2003.

Rooijendijk, C., *Waterwolven. Een geschiedenis van stormvloed, dijkenbouwers en droogmakers*. Amsterdam, 2009.

RSWS (Red.), *Oostergoo is een verhaal dat nooit eindigt*. Heerenveen, 1998.

Safranski, R., *Romantiek. Een Duitse affaire*. Amsterdam, 2009.

Schaap, C.W.J., 'De Admiraliteit van Friesland, haar vlagofficieren en schepen' in: *Jaarboek Fries Scheepvaart Museum*. Sneek, 1982.

Schaick Zillesen, G. van, *Tien goedkope jachten, voorbeelden van praktische sportboten tussen 3 en 8 meter lengte*. Gouda, 1949.

Schijf, H., *Netwerken van een financieel-economische elite. Personele verbindingen in het Nederlandse bedrijfsleven aan het eind van de negentiende eeuw*. Amsterdam, 1993.

Schokkenbroek, J., & C.E. Zonneville-Heyning, *Kunst op het water, Nederlandse scheepssier 1650-1850*. Zutphen, 1955.

Schutte, G.J., & J.B. Weitkamp, *Marken. De geschiedenis van een eiland*. Amsterdam, 1998.

Schutten, G.J., *Varen waar geen water is. Reconstructie van een verdwenen wereld. Geschiedenis van de scheepvaart ten oosten van de IJssel van 1300 tot 1930*. Hengelo, 1981.

Schutten, G.J., 'Houten schepen in Friesland: de vrachtvaart', in: *Spiegel der Zeilvaart*, augustus, 2006.

Schutten, G.J., 'Houten schepen in Friesland: de palingindustrie', in: *Spiegel der Zeilvaart*, november, 2006.

Schutten, G.J., *Verdwenen schepen. De houten kleine beroepsvaartuigen, vrachtvaarders en vissersschepen van de Lage Landen*. Zutphen, 2007.

Schuyt, K., & E. Taverne, 1950. *Welvaart in zwart-wit*. Den Haag, 2000.

Seffinga, M., 'De tekenaar Pieter van Loon te gast op het zeejacht De Volhouder' in: *Jaarboek Fries Scheepvaart Museum*. Sneek, 2005.

Serafini, F., *Vintage Yachts of the World*. Berlijn, 2003.

Sigtenhorst, N. van den, *Boerenvaartuigen en hun vage verleden*. Nieuwegein, 1990.

Slooten, H. van, *Het Friese jacht 'Mercurius'*. Leeuwarden, 1963.

Slooten, H. van, *De geschiedenis van de Koninklijke Zeilvereniging 'Oostergoo', 1848-1973*. Leeuwarden, 1973.

Slooten, H. van, *Eeltje Holtrop van der Zee en zijn familie*. Jaarverslag. Fries Scheepvaart Museum. Sneek, 1988.

Spek, G. van der (Red.), *Schipperen: zeven eeuwen tussen IJssel en Gouwe*. Gouda, 2007.

Spiering, M., *De Gouden Koets te water*. Documentatieverzameling. Fries Scheepvaart Museum. Sneek, 1990.

Spijker, J. van 't, et al., *Oude Glorie. Varende motorjachten uit het begin van de pleziervaart*. Vereniging 'Oude Glorie', Leeuwarden, 2003.

- Spits, E., 'Van 'jagt' tot 'jacht'. Scheepsbouwkundige tekeningen in het Nederlands Scheepvaartmuseum', in: *Spiegel der Zeilvaart*, 5, 1995.
- Spits, E., 'H.C.A. van Kampen, jachtontwerper: 'Kent gij de droomschipsziekte?''', in: *Spiegel der Zeilvaart*, 9, 2005.
- Spits, E., *Nederlandse jachten 1875-1975*. Amsterdam, 2007.
- Staalman, G., *Toerroeien in Nederland*. ANWB, Den Haag, 1947.
- Stoep, J. van der, *Pierre Bourdieu en de politieke filosofie van het multiculturalisme*. Kampen, 2005.
- Stokhuyzen, F., *Molens*. Bussum, 1974.
- Straaten, G. van, *Alleen rond de wereld. De avontuurlijke zeiltocht van Eilco Kasemier via Kaap Hoorn in beeld gebracht*. Bussum, 1982.
- Swaan, A., de, *Kwaliteit is klasse. De sociale wording en werking van het cultureel smaakverschil*. Amsterdam, 1985.
- Tacq, J. (Red.), *Het oeuvre van Pierre Bourdieu* Lezingencyclus. Antwerpen, 2003.
- Temme, J., *Over smaak valt te twisten. Sociaal-psychologische beïnvloedingsprocessen van esthetische waardering*. Proefschrift. Utrecht, 1983.
- Thomas, F., *De Waterkant. Een boek voor allen die van het water houden*. Amsterdam, 1945.
- Thorpe, T., *A Yachtsman's Guide to the Dutch Waterways. Including the Zuider Zee and the Friesland Meres*. Londen, 1905.
- Tollens, H., *De overwintering der Hollanders op Nova Zembla in de jaren 1596 en 1597, gevolgd door avondmijmering*. Verzorgd en ingeleid door dr. G.W. Huygens. 's-Gravenhage, 1981.
- Tomalin, H., *Three Vagabonds in Friesland with a Yacht & a Camera*. Londen, 1907.
- Toorn, S. van der, *De Nederlandsche Vereeniging van Kustzeilers op weg naar de toekomst*. Amsterdam, 2007.
- Tuil, J., & B. Brinksma, *Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan der Sneeker Zeilclub, 1902-1952*. Sneek, 1952.
- 'Een uit de klei getrokken boot', in: *De Volkskrant*, 12 april, 2008.
- Vanderbilt, H.S., *On the Wind's Highway*. New York, 1939.
- Vandersmissen, H., *Holland and the origins of yachting*. Den Helder, 1986.
- Vandersmissen, H., *Zeilen voor Zeemanschap. 100 jaar Koninklijke Marine Jacht-club*. Witmarsum, 1999.
- Vandersmissen, H., *Watersport in Stijl. 150 jaar pleziervaart in en om Rotterdam*. Rotterdam, 2001.
- Vandersmissen, H., *De toverfluit in de scheepsbouw*. Lezing tentoonstelling F.N. van Loon. Fries Scheepvaart Museum, Sneek, 2003/2004.
- Vandersmissen, H., 'Folkert van Loon, schakel tussen wetenschap en ambacht', in: *Spiegel der Zeilvaart*, 2, 2004.
- Vandersmissen, H., *Die sloop is moet varen, historie en traditie rond de Wijde Ee*, 2009.

Veblen, Th., *The Theory of the Leisure Class. The Challenging Analysis of Social Conduct that ironically probes misused wealth and conspicuous consumption*. New York, 1899.

Vermeer, J., *Tjotters en boatsjes*. Leeuwarden, 1997.

Vermeer, J., *De boeier*. Alkmaar, 2004.

Vlasboom, D., 'Scheiding der geesten', in: *NRC Handelsblad*, 19-20 juni, 2010.

'Voor honderd jaar', in: *Eigen Haard*, september, 1893.

Vorstman, R., 'Pleziervaart in de 17^e en 18^e eeuw', in: *Spiegel der Zeilvaart*, 8, 1882.

Vorstman, R., 'Pleziervaart in de 17^e en 18^e eeuw', in: *Spiegel der Zeilvaart*, 2,7, en 8, 1883.

Vos, R. de, 'Na 600 jaar vaart een kogge over de Zuiderzee', in: *Spiegel der Zeilvaart*, oktober, 1998.

Vos, R. de, 'Het Statenjacht bleef bijna 200 jaar onveranderd', in: *Spiegel der Zeilvaart*, mei, 1999.

Vries, J. de, *Barges & Capitalism. Passenger Transportation in the Dutch Economy 1632-1839*. Utrecht, 1981.

Weber, W.M., *Het wezen van de schoonheid. Een dwarsdoorsnede door de westerse filosofie*. Kampen, 2003.

Wegener Sleeswijk, A., *De Gouden Eeuw van Het Fluitschip*. Franeker, 2003.

Wegener Sleeswijk, R., *De boeier Friso. Fries Statenjacht 1894-1954-1994*. Leeuwarden, 1994.

Wegener Sleeswijk, R., 'Friese traditie verweven in verenigingsvlag 'Oostergoo'', in: *Vlaggenschrift*, 1, 2000, 224.

Wegman, T., 'Hindrik Bulthuis, de barbier en zijn boten', in: *Spiegel der Zeilvaart*, september, 2003.

Wegman, T., 'Vergeeten ontwerpen van Bulthuis', in: *Spiegel der Zeilvaart*, oktober, 2003.

Wegman, T., 'H.C.A. van Kampen, de vader van de zeilsport', deel 1 en 2, in: *Spiegel der Zeilvaart*, 7 en 8, 2005.

Wegman, T., 'De Mug. Jeugdwerk van H.C.A. van Kampen', in: *Spiegel der Zeilvaart*, 2, 2007.

Woltjer, J.J., *Recent verleden. Nederland in de twintigste eeuw*. Amsterdam, 2005.

Wood, C., *Door Nederland*. Vertaling C. Baarslag. Haarlem, 1878.

Woud, A. van der, *Een nieuwe wereld. Het ontstaan van het moderne Nederland*. Amsterdam, 2007.

Woude, R. van der, *Leeuwarden 1850-1914. De modernisering van een provinciehoofdstad*. Groningen, 1994.

Wumkes, G., *Stads- en Dorpskroniek van Friesland. Deel I: 1700-1800*. Leeuwarden, 1930.

Wumkes, G., *Stads- en Dorpskroniek van Friesland. Deel II: 1800-1900*. Leeuwarden, 1934.

W.V.A. Watersport Vereniging Amsterdam 1918-1968, *gedenkboek*. Amsterdam, 1968.

Yk, C. van, *De Nederlandsche Scheepsbouw-Konst open gestelt. Vertoonende Naar wat Regel, of Evenredenheyd, in Nederland meest alle Scheepen werden gebouwd; mitsgaders Masten, Zeylen, Ankers, en Touwen, enz. daar aan gepast*. Amsterdam, 1697.

Zijdenbos, B., *Zeilend rond de wereld*. Laren, 1969.

Artikelen uit de *Waterkampioen*

- Kampen, H.C.A. van, 'De bouwmethode Bulthuis', 97, z.j., 917.
- Kampen, H.C.A. van, 'Een nieuwe bouwmethode', 97, z.j., 854.
- 'Beleefdheid', 29 april 1927.
- 'Zeereizen', september 1927.
- Crone, E., 'Cursussen voor jachtzeilers', 1928, p. 95.
- 'Toerzeiler', 1928, p. 95.
- 'De groet op het water', 1928, p. 97.
- 'De derde watersporttentoonstelling der Z.Z.V.', 1928, p. 272.
- 'Zeeland en de watersport', 11 mei 1928.
- Crone, E., 'De lange reis op het jacht Frida', 1929, pp. 53-57.
- 'De luxueuze motorboot', 1929, p. 74.
- 'Het vaartuig voor beginners', 1929, pp. 74-75.
- 'De tentoonstelling te Leeuwarden', 1929, p. 292.
- 'Weer een nieuw gevaar op het water', 1929, p. 493.
- 'Motorboot-last', 27 september, 1929.
- 'De toekomst van de kanosport in Nederland', 7 maart 1930.
- 'Natuurgenot en radio', 13 juni 1930.
- 'De H.I.S.W.A.-Tentoonstelling', 31 maart 1933.
- '1940. De nieuwe koers. Het schijnt voor-den-wind te gaan', 6 januari 1940.
- 'Het komend seizoen', 27 april 1940.
- 'De hand aan de ploeg', 1 juni 1940.
- 'De watersport en de nieuwe tijd', 1 juni 1940.
- 'De uitkijk', 21 december, 1940.
- 'Tijdelijk geen Waterkampioen meer', 19 juni 1943.
- 'Zondagswet', Ons Journaal, december, 1952.
- 'Pionier, een kruiserjacht van plastic gebouwd', nr. 1030, oktober 1959.
- 'HISWA-tentoonstelling', Ons Journaal, februari 1960.
- Waning, C.J.W. van, 'De oude werf op 'e Jouwer', 1961.
- 'Seriebouw van boten en jachten', januari 1962.
- 'Een zeilboot kiezen', maart 1962.
- 'Moedeloos', Journaal, november 1970.
- 'Oosterschelde-Symposium. Is er een conflict recreant-natuur?', nr. 21, 1980.
- 'Toervaart op zee, nr. 21, 1980.
- 'Waarschip', mei/juni 1980.
- 'Bavaria 870', nr. 24, 1981.
- Koorneef, 'Dick Lefeber, ontwerper met karakter', nr. 4, 2002.
- 'CE-wetgeving, 25 lastige vragen', nr. 05, 2008.
- 'Prijsvechters', 15/16, 2009.
- 'De draadloze eeuw, 65 jaar boordelektronica', 12/13, 2010.
- '100 jaar Nederlandse ontwerpen van zeiljachten', 12/13, 2010.

'Snelvarend Appartement', 15/16, 2010.
'Zen en de kunst van het jachtbouwen', 23/24, 2010.
'Toch een watersportbijdrage?', nr. 05, 2011.
'Waar gaat het fout?', Rubriek veilig varen, nr.06, 2011.

Overige watersporttijdschriften, dagbladen, notulen, archieven en werfboeken

Archief Eeltje Holtrop van der Zee en familie, Scheepsbouwers te IJlst en Joure. Leeuwarden: Ottema-Kingma Stichting, Tresoar. Volledig kopie in het Fries Scheepvaart Museum, Sneek.
Archief Koninklijke Zeilvereniging Sneek. Notulenboek Inventaris Nrs. 2 en 3. Fries Scheepvaart Museum, Sneek.
Digitaal archief Leeuwarder Courant.
Documentatieverzameling Fries Scheepvaart Museum, Sneek.
De Golfslag, 1934 t/m 1965.
HISWA Magazine.
Jaarboeken Fries Scheepvaart Museum, Sneek, vanaf 1936.
Ons Element (1920 t/m 1924). Daarna nog twee jaar verschenen als Tijdschrift voor Zeewezen en Watersport.
Spiegel der Zeilvaart, vanaf 1977.
De Watersport, 1912 t/m 1927.
Wurfboeken archief K&H Langenberg, Scheepswerf Nieuwebrug bij Heerenveen.

Beleidsstukken, onderzoeksrapporten, kerncijfers, nota's, rapportages et cetera

A.N.W.B., Toeristenbond voor Nederland en de Koninklijke Verbonden Nederlandsche Watersportverenigingen, *Nederlandsch Jachtregister 1924/1925*.
ANWB, *Waterrecreatie vandaag en morgen, inhoudende de beschouwingen en de discussie van de ANWB-Recreatiestudiedag 1967*. ANWB Recreatiebrochure 18. Den Haag, 1977.
ANWB, *Een eeuw wijzer 1883-1983, 100 jaar Koninklijke Nederlandse Toeristenbond ANWB*. Den Haag, 1983.
ANWB, *Varen doe je samen, plan van aanpak 2008-2013*. Den Haag, mei, 2007.
Beleidsvisie Recreatietoervaart Nederland 2000. Den Haag, 2000.
De betekenis van water voor recreatie en toerisme in Nederland. Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat, 's Gravenhage, 2002.
Cijfers boven water, feiten en cijfers. SRKI, Den Haag, 2001.
Concept Toekomstvisie Waterrecreatie 2025, Versie 0.4. SRN, Driebergen, juni, 2010.
Gijsbertse, H. (Red.), *Preverkenning waterrecreatie, inventarisatie van beschikbare kennis*. Stichting Recreatie Kennis- en innovatiecentrum, Den Haag, 2008.
Hoofdrapport Structuur van de watersport in Friesland. Heerenveen, 1979.
Kerncijfers Waterrecreatie 2010. Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen.
Maas, F.M., & J.Ph. Petri, *Visie op varen*. Rapport HISWA, Delft, 1980.
Het Nationale Watersport Onderzoek. De Vos & Jansen, Marktonderzoek (opdracht Eileen), augustus, 2009.

De Nederlandse Watersportindustrie, economische betekenis en structuur. Nederland Maritiemland, Delft, 1999.

Op de bres voor de waterrecreant. Nederlands Platform voor Waterrecreatie, Nieuwegein, september, 2005.

Quick-scan waterrecreatie. Stichting Recreatie, kennis- en innovatiecentrum, Den Haag, 2001.

Recreatieschap voor het Friese waterland De Marrekrite, totstandkoming, organisatie, werkwijze. Leeuwarden, 1957.

Recreatieschap voor het Friese waterland De Marrekrite. Verslagen van de werkzaamheden over de jaren 1957 t/m 2007.

Recreatie te water. Publicatie no. 10. Rijksdienst voor het Nationale Plan, Den Haag, 1956.

Recreatie tussen wal en schip? De rol van water en Rijkswaterstaat bij waterrecreatie. Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat, Den Haag, 2002.

Stichting Recreatietoervaart Nederland. *Beleidsvisie 2000.* Vierde beleidsvisie-rapport. Den Haag, 2000.

Verkenning van de technische en bestuurlijke haalbaarheid van een bijdrage voor de recreatiestoer. Taskforce Versterking Recreatiestoer, Den Haag, november, 2008.

Waterrecreatie Advies, *Samen meer IJsselmeer, visie, recreatie, en natuur.* Lelystad, 2000.

Waterrecreatie Advies, *Watersport in het Deltagebied, integrale recreatievisie Deltawateren.* Lelystad, 2004.

Waterrecreatie Advies, *Jonas, onderzoek aantal recreatievaartuigen in Nederland.* Lelystad, 2005.

Watersport in het Deltagebied. Breed Overleg Deltawateren, 2004.

Waypoint Beleid 2008/2010. Driebergen, juni, 2009.

GEÏNTERVIEWDE INFORMANTEN

NR.	DATUM	NAAM	BIJZONDERHEDEN
1	21-2-2007	Elisabeth Spits	Nederlands Scheepvaartmuseum, Amsterdam
2	28-2-2007	Peter Staal	Archivaris, ANWB, Den Haag
3	7-3-2007	Siem van de Woude	Tresoar, Leeuwarden
4	14-3-2007	Meindert Seffinga	Fries Scheepvaart Museum, Sneek
5	16-5-2007	Hans Vandersmissen	Nautisch schrijver, Witmarsum
6	16-11-2007	Johan van Rosmalen	Havenmeester jachthaven, West-Terschelling
7	18-12-2007	Tjerk Hutting	Hutting Yachts, Makkum
8	9-1-2008	Bob en Claartje Peels	Zeilers op leeftijd, Hoorn
9	1-2-2008	Frans Dellewal	Zeilvereniging Westergo, Hindeloopen
10	16-1-2008	Jhr. J.C. van Eysinga	Boeierzeiler, St. Nicolaasga
11	19-1-2008	Dick Schmeinck	Jachtmakelaar Prins van Oranje, Makkum
12	6-2-2008	Herman Langenberg	Jachtontwerper, Nieuwebrug/Heerenveen
13	21-2-2008	Kees Gramkow	Wherry-vereniging Het Zeilend Scheehout, Almere
14	7-3-2008	Pier Piersma	Jachtbouwer, Werf It Eilân, Heeg
15	12-3-2008	Peter Tolsma	Stamboek Ronde en Platbodemjachten, Groningen
16	20-3-2008	Sander Krikke	Watersportvereniging Nannewijd, Heerenveen
17	25-3-2008	Ron van Akkeren/Koos Feenstra	Koninklijke Nederlandse Motorboot Club, Nieuwegein
18	27-3-2008	Roelof Wester	Jachtwerf De Blieken Wester, Grou
19	31-3-2008	Dick van Dijk	Watersportvereniging De Zevenwolden, Lemmer
20	1-4-2008	Maarten Snel	Vereniging De Wadvaarders, Snakkebuorren
21	2-4-2008	Martin Severin	De Doerakclub, Raalte
22	3-4-2008	Rienk Wegener Sleeswijk	Koninklijke Zeilvereniging 'Oostergoo', Grou
23	4-4-2008	Renze Runia	UK-Halsey–De Vries Sails, Makkum
24	6-4-2008	Menno Sappé	Havenmeester jachthaven, Langweer

25	16-4-2008	Hans Visser	Jachtmakelaardij De Valk, Hindeloopen
26	22-4-2008	Thomas Thureau	Holland Sailing-Bavaria Yachts, Workum
27	8-5-2008	Hugo Snoeck	Koninklijke Watersportvereniging Sneek, Sneek Watersportverbond, Nieuwegein
28	27-5-2008	Martin Bekebrede	Jachtontwerper, Workum
29	28-5-2008	Ruud v.d. Fliert/Nico Bernts	Nederlandse Vereniging van Kustzeilers, Zeist
30	11-6-2008	Andre Vink/Geert Dijks	HISWA, Driebergen
31	12-11-2008	Dick Zaal	Jachtontwerper, Hoorn
32	12-11-2008	Harry Ganzeboom	Hoogleraar sociologie, VU, Amsterdam
33	25-11-2008	Wim de Bruin	Spiegel der Zeilvaart, Heemstede
34	25-11-2008	Gerard Dijkstra	Jachtontwerper, Amsterdam
35	10-12-2008	Ton Mommers/Fred Jansen/ Willem Boswinkel	Bavaria Zeilclub Nederland, Vleuten
36	10-12-2008	Hans Buiten	Historicus, ANWB, Den Haag
37	11-2-2009	Jan Briek	Redacteur Waterkampioen, ANWB, Den Haag
38	3-3-2009	Frits Birkhoff/Ton Verbraak	Nederlandse Vereniging van Toerzeilers, Alphen aan den Rijn
39	6-3-2009	Karel Heijnen	Uitgeverij De Alk & Heijnen Watersport, Alkmaar
40	16-3-2009	Bouw van Wijk	Woubrugse Jachtwerf G. van Wijk & Zoon, Woubrugge
41	3-4-2009	Pieter Beeldsnijder	Jachtontwerper, Edam
42	7-4-2009	Dick Koopmans	Jachtontwerper, Lelystad
43	16-12-2010	Jack van den Berg	De Marrekrite, Leeuwarden

WATERSPORTVERENIGINGEN WAARVAN LEDEN DE ENQUÊTE INVULDEN

8-10-2009, Watersportverbond, district Noord.
23-10-2009, Vereniging Klassieke Scherpe Jachten (VKSJ).
23-10-2009, WV Aalsmeer.
31-10-2009, Watersportverbond, districten Midden en Zuid.
14-11-2009, Nederlandse Vereniging van Toerzeilers.
21-11-2009, Verbond Nederlandse Motorbootsport.
28-11-2009, Watersportvereniging Dok- en Scheepsbouw, Sixhaven.
12-12-2009, Nederlandse Vereniging van Kustzeilers.
30-01-2010, Wadvaarders.
9-02-2010, Unie van Watertoerisme.
11-02-2010, WV Gouda.
14-02-2010, Afdeling Zeemancipatie van de NVv Toerzeilers.
5-03-2010, WV Frisia.
13-03-2010, Koninklijke Nederlandse Motorboot Club (KNMC).
18-03-2010, WV De Zevenwolden.
20-03-2010, Bavariazeilclub.
21-03-2010, Doerakclub.
27-03-2010, Pikmeerkruiserclub.
05-06-2010, KZV Oostergoo.

